

ВЕСТНИКЪ

на

ШУМЕНСКАТА ПОПУЛЯРНА БАНКА

УРЕЖДА РЕДАКЦИОНЕНЪ КОМИТЕТЪ.

За обявления:
на кв. сантиметъръ. 0.70 лв.

Излиза всѣки месецъ

Броя 1 левъ.
Годишенъ абонаментъ 12 — лв.

Ст. Ив. Поплуковъ
Директоръ на Б. Ц. К. Банка.

Общественото значение на кооперацията.

(Речь държана на общогражданско събрание, свикано отъ Популярната банка на 9 Май т. г. въ салона на читалище „Архангелъ Михаилъ“).

Господа,

Ще бжда кратъкъ, защото времето напредва. Нѣма да чуєте отъ менъ нѣщо по ново отъ онова, което сте слушали до сега за кооперацията. Азъ ще изтъкна истини, известни Вамъ но които трѣбва да се вникнатъ въ нашето сѣщество, така щото да бждемъ принудени да ги следваме въ живота.

Има истини, които ние знаемъ, но ако се запитае следваме ли ги въ живота, ще трѣбва да отговоримъ отрицателно. Ще Ви припомня нѣкои. Девиза на държавата е „Съединението прави силата“. Питамъ Ви, следваме ли ние въ живота тази истина? Действителността показва, че вършимъ тъкмо противното. Ние всички признаваме че сме християни, че въ живота следваме Христовитѣ истини. Ако, обаче, действително ги следвахме, човечеството, свѣтътъ нѣмаше да приживѣе ония катастрофи, на които въ последнитѣ години сме свидетели. Христосъ проповѣдваше любовъ между хората; той казваше: „Неправи другиму онова, което не искашъ да ти правятъ“, „не убивай, защото който вади ножъ отъ ножъ ще умре“. Питамъ, да ли ние въ живота сме се поне опитвали да следваме тѣзи велики истини, макаръ че казваме какво върваме въ тѣхъ? Ние не само че не следваме тия очевидни истини, но вършимъ тъкмо противното.

Отъ историята знаемъ събития които сж донесли само злочестини на народитѣ. Ние знаемъ че народнитѣ тирани винаги сж свършвали нещастно. Отъ нашата история ние имаме много истини, които, ако ги вземемъ подъ внимание, щѣхме да избѣгнемъ много нещастия. За съжаление, обаче, ние

не вземаме примѣръ нито отъ историята всемирна нито отъ нашата, а вършимъ тъкмо обратното на онова, което историята ни учи.

Ето защо повтарямъ, макаръ че ще Ви говоря за такива истини, които не за пръвъ пътъ чувате, смѣтамъ, че трѣбва да си ги припомнимъ за да не се забравятъ, а да станатъ една необходимостъ въ нашия животъ, съ което ще се допринесе много за подобряване на създаденото положение отъ войнитѣ у насъ, за нашето добруване и добруването на човечеството.

Времената, които преживяваме, не можемъ да не подчертаемъ, сж плодъ на безумнитѣ войни, които водехме напоследъкъ. Тѣ раздрусаха стопанския животъ на народитѣ; но тѣ не по-малко раздрусаха и моралнитѣ устои, върху които се крепи човечеството. Г-нъ Палазовъ Ви говори за стопанското раздрусване, ала азъ смѣтамъ, че наредъ съ стопанскитѣ кризи, не трѣбва да испущаме да се занимаваме и съ моралнитѣ кризи, които човечеството приживѣ, защото, ако ние се облегнемъ само на материалчитѣ интереси, нѣма да дойдемъ до ония резултати, които сж необходими за да се добие най-после омиротворение на човечеството.

Войната оязви много економически и стопански системи, които до преди нея се смѣтаха за положителни и затвърдени. Обаче тя не можа да раздруса една стопанска система, която не бѣ така стара както другитѣ. Непокътната остана кооперацията, която преди войната представляваше една тонощо известна стопанска организация въ свѣта а следъ войната тя стана една необходимостъ за възстановяване на стопанскитѣ разрушения, които направи войната. Вмѣсто разруха, кооперацията излезе по-силна отъ войната. На какво се дължи това положение, което кооперацията зае въ стопански жи-

вотъ следъ войната? Дължи се на ония морални устои, върху които тя се крепи. Това сж устоитѣ, които липсватъ на всички други частни капиталистически стопански мероприятия. Кооперацията е стопанска организация, която дава възможностъ на всички ония които не могатъ *самостоятелно* да получатъ облагитѣ на своя трудъ, да направатъ това чрезъ взаимно подпомагане. Кооперацията създава общи блага; въ нея личността се губи. А тая дейностъ на кооперацията не може да не се отрази и вънъ отъ нея.

Нима популярнитѣ банки не указватъ влияние на лихвения процентъ у частнитѣ банки, било върху заемитѣ които тѣ раздаватъ, било върху влоговетѣ, които тѣ прибиратъ отъ гражданитѣ?

Тѣ въздействуватъ върху ония, които раздаватъ кредитъ, да не отиватъ прекомѣрно високо въ лихвитѣ, а да се приравняватъ до известна степенъ съ лихвитѣ на Поп. Банки. Ако ние нѣмаме потребителни кооперации, които да нормиратъ цѣнитѣ на предуктитѣ, ние щѣхме да бждемъ зрители на много по-високи цени, на много по-голѣма спекула, отъ страна на онѣзи, които търгуватъ съ тѣзи продукти. Най-после, ако ние нѣмахме производителни кооперации, ние нѣмаше тоже да дойдемъ до нормиране на онова производство, съ което производителнитѣ кооперации се занимаватъ.

Това е една отъ първитѣ съществени облаги които кооперацията носи не само на своитѣ членове, но и за онѣзи, които стоятъ вънъ отъ нея. Въ това отношение кооперацията има голѣмо обществено значение. Но кооперацията не носи само материални блага; тя носи и други обществени облаги, облаги, които споредъ мене не сж по-малко важни и отъ по-малко значение, каквито сж материалнитѣ. Кооперацията почива на принципа на солидарността между своитѣ членове. Днесъ да се говори за солидарностъ, за обществена солидарностъ, е малко наивно, защото благодарение на тая липса ние сме зрители на редица обществени нещастия. Съ култивирането на тѣзи чувства на солидарностъ между своитѣ членове, кооперацията влияе и вънъ отъ своята среда, за култивирането на сжщитѣ чувства и въ обществото. Благодарение на тази солидарностъ, култивирана въ кооперацията, указваща влияние и вънъ, ние сме свидетели на редъ стопански мероприятия у насъ, които се дължатъ главно на това култивирано отъ българската кооперация чувство. Не може да се говори за обществени мероприятия безъ да се вземе подъ внимание, че кооперацията е първия источникъ на тази обществена инициатива. Не може да се говори, напр., за водоснабдяването на Дели Ормана, безъ да се каже, че това е плодъ на кооперацията. Не може да се говори за електрификация на Шуменъ съ участие на цѣлото гражданство, ако не се каже, че това е плодъ на ония обществени чувства, които кооперацията насажда и развива между гражданството. Съ една дума, не може да се говори за всички онѣзи отъ голѣмо стопанско зна-

чение въпроси у насъ кждето е необходима взаимната солидарностъ на по-вечето граждани, безъ да се дири първоисточника—кооперацията. Когато става дума за стопанско изнемогване на занаятчиата, не може да не се подчертае, че той ще трѣбва да дири избавление отъ това положение пакъ само въ кооперацията, защото тя ще му даде възможностъ да преодолѣе всички ония мжнотии, които истѣкна г. Палазовъ,—мжнотии зъ модернизиране на своето производство и въ набавяне на средства. Когато става въпросъ за кооперацията у насъ, нека кажа нѣколко думи и за всички онѣзи укори, които се сипятъ върху нея. У насъ до тогава, до когато известно предприятие се намира още въ своя организационенъ периодъ; до тогава докогата то не покаже своята сила и мощъ, то се или игнорира или на него се гледа съ недовѣрие. Но, когато то застане съ всичката своя целостъ и когато се види, че то отъ день на день расте и заплашва съ своя прирѣстъ да унищожи всички онѣзи паразити които по-рано сж иесмуквали сока на това предприятие, то вече започва да обръща вниманието на всички ивърху него започватъ да се сипятъ хули и стрели, за да могатъ да го повалятъ. Сжщото става и съ българската кооперация. Докогато тя се намиралаше въ своя организационенъ периодъ, у насъ само съ насмѣшка гледаха на пионеритѣ на кооперативната мисль. Когато, обаче, българската кооперация нарасна и се показва въ всичката си величина и мощъ, тя започна вече да вербува и свои противници. Тогава, за да може българската кооперация да се уязви, трѣбва да се съчинява, трѣбва да се сглобяватъ невѣрности, защото инѣче нѣма отъ кжде да се взематъ факти. У насъ вече има такива мероприятия отъ кооперативенъ характеръ, които заслужаватъ особено внимание не само отъ насъ, но които обръщатъ вниманието и на всѣки чужденецъ, който по тѣхъ може да сжди за българския стопански прогресъ и култура. Но, понеже тѣзи кооперативни предприятия засѣгатъ много интереси, тѣ биватъ окулвани отъ онѣзи, противъ чиито интереси сж създадени. Всѣки отъ васъ следи онова, което се пише по вестницитѣ за нашитѣ кооперативни великани, Това сж „Вжча,“ „Асѣнова Крепостъ“ „Чиновническото застрахователно д-во“ „Българска захаръ“ и др. Това сж кооперативни великани, които правятъ честь на кооперацията не само у насъ, но и въ чужбина, защото тѣ засягатъ издѣно стопанскитѣ интереси на голѣмитѣ народни маси. Докато ония, които боравятъ съ кооперативното дѣло въ България, се стремятъ да поставятъ камъче върху зградата на тѣзи великани, за да могатъ тѣ още по-вече да се заздравятъ и да внесатъ едно облекчение, особено въ днепната стопанска криза, има други, които подриватъ основитѣ на тия великани, за да не могатъ да се доиздигнатъ. Азъ трѣбва да подчертая предъ васъ, че нито една огъ тѣзи интриги, които се разпространяватъ противъ тѣзи велики кооперативни дѣла въ България, не е върна. Трѣбва да подчертая, че

въ тѣзи кооперативни великани нѣма нищо гнило и чѣ сж взети всички мѣрки. щото тѣ да се развиватъ така, както изискватъ голѣмитѣ интереси на ония, които сж прибѣгнали къмъ тѣхъ за помощъ. Тѣзи великанидаватъ куражъ не само на българската кооперация, но и на всички които се замислюватъ за стопанското повдигане на страната, защото тѣ нѣматъ само мѣстно значение, но такова за цѣлата страна.

Една „Вжча“ направи превратъ въ стопанския животъ. въ стопанския напредѣкъ на страната. „Вжча“ посочи електричеството като една необходимостъ за додобрение на стопанска България. Г. Палазовъ бѣше правъ като каза, че ако искаме да догонваме напредналитѣ страни, ние трѣбва да прибѣгнемъ до ония средства, съ които тѣ си служатъ. И една „Вжча“, между многото свои заслуги има тази, че посочи пѣтя. по който трѣбва да вървятъ нашитѣ стопани-занаятчи, индустриалци, земледѣлци — ако искаме да излеземъ отъ тази криза, въ която се намираме сега.

Асѣнова Крепостъ посочи пѣтя, по който трѣбва да върви българския земледѣлецъ, ако иска да бжде господаръ на своитѣ произведения. Трѣбва да върви по сжщия пѣтъ и всѣки български производителъ, ако иска да бжде той господаръ на своя трудъ, защото дотогава, докогато ние не намалиме посредницитѣ между консуматоритѣ и производителитѣ, нѣма да достигнемъ едно облекчение въ живота. А отстранението на посредника ще стане чрезъ кооперацията. Само чрезъ нея ние ще можемъ да доближимъ производителитѣ до консуматоритѣ. Ето една сжщественна и голѣма заслуга на българската кооперация въ поевтиняването на живота. И, ако кооперацията, не само у насъ, но и въ чужбина, презъ време на войната и следъ нея можа да се заздравя и засили, то е благодарение на туй, че даде най-голѣмо съдействие на консуматора, за да може до известна степенъ да му достави на по-евтени цени ония продукти, които му сж необходими.

Когато ще говоримъ и ще разглеждаме общественото значение на кооперацията, ще трѣбва да отидемъ малко въ по-друга насока, въ насока на култивиране на добри чувства у гражданството, което му дава възможность по-добре да проникне въ демократичността на всички онѣзи институти, които се създаватъ въ дадена страна. Въ кооперацията члена е самоуправляващъ, той самъ управлява своята кооперация. Той тамъ е свободенъ да изрази всичко онова, което чувствува и мисли че е отъ интересъ за нея. Тамъ члена се учи на самоуправление, а самоуправлението е най-демократичния принципъ въ една демокративна държава. Ако у насъ бѣше култивирано именно това съзнание на самоуправление, щѣхме да се избавимъ отъ много нещастия, които сполетѣха нашата страна. Ние сме, може би, най-демократичната страна, но ние не умѣемъ да се ползуваме отъ тази демократичность, защото нѣма у насъ онова съзнание, което е необ-

ходимо за културния човекъ, за демократичния човекъ, каквато страна сме ние. Кооперацията, следователно, създава граждани, които напълно съзнаватъ правата и задълженията, които иматъ стрѣмо страната и държавата. Но така сжщо и граждани, които искатъ и отъ онези, които я управляватъ да изпълняватъ точно правата и задълженията, които тѣ поематъ споредъ държавнитѣ закони и конституцията.

Азъ нѣма да говоря за всички ония добродетели, които кооперацията развива въ своитѣ членове, за тѣхъ говори г. Палазовъ. Кооперацията не може да търпи расточителность, не може да търпи всички онѣзи, които искатъ чрезъ нея не да подобряватъ своето стопанство, а да водятъ единъ разгулянъ животъ, Кооператоритѣ като членове на една организация ставатъ търпими единъ за другъ съ всички различни схващания, които тѣ могатъ да иматъ вънъ отъ кооперацията. Общуването въ кооперацията съдействува да се изглаждатъ всички ония различия между отдѣлнитѣ хора, които могатъ да причиняватъ недоразумения и конфликти, въ резултатъ на които се отбелѣзватъ не малко нещастия въ живота на хората. Ако ние бѣхме по търпими въ нашитѣ политически убеждения, нѣмаше да приживеѣмъ много събития, — въ кооперацията именно се култивира тази търпимостъ на убежденията. Тамъ се събиратъ хора съ различни политически и социални схващания, но понеже иматъ единъ общъ интересъ—общото благо—всичко друго се притягва. Азъ смѣтамъ, че най-голѣмото добро, което българската кооперация ще направи у насъ, то е да всѣе търпимостъ между гражданството. Единъ пѣтъ всѣта тази търпимостъ, ние ще бждемъ способни на творчество стопанско и въ всѣко друго отношение, защото раздоритѣ сж които породиха всички ония нещастия, които сполетѣха нашата страна. Нека не се съмняваме въ това, че кооперацията нѣма да допринесе ония блага, които ние носителитѣ на кооперативната мисль мислимъ, че ще постигнемъ. Не само не кооперациитѣ се е гледало така недоверчиво; така се е гледало на много начинания въ миналото. Нѣкои мислятъ, че сж наивни ония, които сж трѣгнали съ кооперациитѣ „да спасяватъ човѣчеството“. Историята е пълна съ примѣри, какъ известни идеи, сматряни първоначално за наивни и не сериозни, въ последствие сж се проявили по начинъ, че сж се наложили въ живота, въпреки голѣмата съпротива на ония чии то интереси сж засѣгали, за да нѣма нужда да ги изтѣквамъ, за ония, които говорятъ противното. Оно-ва което създаде у насъ българската кооперация е достатъчно ясно за да нѣма нужда отдѣлно посочване и убеждения. Нека ние всички се постреснемъ малко отъ това, което става около насъ, нека да видимъ ямата, която е зинала предъ насъ и всички да заработимъ въ духътъ на кооперативнитѣ идеали, за да разсѣемъ всички ония недоразумения, всички ония сепаратистични стремления и действия, всички оня егоизъмъ, които троватъ на-

ший обществен животъ. Необходимо е сътрудничеството на всички, защото само съ сътрудничество ние ще можем да преодолѣемъ трудноститъ

Кооперацията е една необходимостъ въ днешнитъ моменти, защото тя изравнява различията въ общественитъ класи и ако не бѣше кооперацията къмъ която да прибѣгне трудящия се народъ, ние щемъ да бждемъ зрители на много по-голѣми нещастия, отколкото тия които ни сполетѣха следъ войната. Щомъ е така налага ни се дългъ да подкрепимъ това дѣло, защото само чрезъ него ще дадемъ възможностъ на всички ония, които мислятъ, че сж онеправдани, да съзнаятъ, че има пжтища, има начини, чрезъ които тѣ ще могатъ да облекчатъ своитъ страдания. Нека да вземемъ примеръ отъ страни, които сж биле много по-зле отъ насъ, но които благодарение пѣкъ на общитъ усилия на мислящитъ хора, на интеллигентнитъ хора, сж могли да отстранятъ тия причини и да създадатъ положение завидно за всички. Ако една Финландия се радва днесъ на едно добро стопанско

благоденствие, това се дължи на общитъ усилия на всички ония които сж могли съ нещо да спомогнатъ, за да се дойде до това благоденствие.

Едно нѣщо остава чисто и свѣтло следъ войната: това е кооперацията. Нека ние да се стараемъ да я издигнемъ и да я затвърдимъ, защото когато се загуби ценността и надеждитъ се загубватъ, а загубятъ ли се надеждитъ, нещастieto е пълно.

Г. Палазовъ Ви посочи, че кооперацията е наша ценностъ, която ние трѣбва да пазимъ и защищаваме. Съ такова раздробено стопанство, каквото е нашето, ние не можемъ да диримъ други начини за засилване, освенъ кооперацията, защото сямо тя ще обедини отдѣлнитъ единици въ едно цѣло, та да можемъ по този начинъ да облекчимъ саоята сждба. Нека не ви бжде чудно, че кооперацията, която почива на тѣзи начала; взаимностъ, самопомощъ, солидарностъ—ще съдействува за постигане на онези истини, които нѣкога се прокламираха на барикадитъ: „братство и равенство между човечеството“! (Ржкоплескания).

Д-ръ Ив. Палазовъ.

Кризата и Популярнитъ Банки.

(Речь произнесена на общото гражданско събрание свикано отъ Банката на 9. V. т. г. въ салона на читалището „Архангелъ Михаилъ“).

Отъ нѣколко години насамъ нашата страна се души отъ една криза, за която и хората на науката, и хората на практиката пказватъ голѣми старания да опредѣлятъ точно въ какво се състои. Само като поставимъ правилно деагнозата и намѣримъ причинитъ на болката, ще намеримъ и истинския лекъ, а излекувана нашата страна отъ тази криза, тя ще може да върви напредъ. Ако погледнете и въ вестницитъ, и въ списанията, ако прочетете и проследите въобще мненията на нашитъ учени и на хората, които работятъ непосредствено въ стопанския животъ, вие ще чуete разни и много мнения, — което показва, че проблемата за кризата не е ясна:

Дълго време ние мислихме, че кризата е парична, и наистина ние и вие които работихме и които въртехме колелото на българския стопански животъ, знаемъ, че бѣха дни, въ които човѣкъ на гроша крушумъ хвърлеше, че бѣха дни, въ които целиятъ нашъ стопански животъ едвамъ дишаше отъ липса на капитали, отъ липса на средства. Нѣкои продължаватъ да мислятъ, че и днесъ кризата е парична, а може би мнозина и отъ васъ мислятъ сжщото. Тя вече не е парична. Кризата въ нашата страна стана хронически стопанска. Тази мисълъ азъ желая малко много да разясня предъ васъ, за да мина следъ това на моята тема и да изложя причинитъ на тази страшна криза.

Въ София Акционернитъ Банки иматъ много пари, иматъ даже излишъци; тези излишъци тѣ трупатъ въ своитъ каси, защото ги е страхъ да ги пласиратъ и защото нѣма кждѣ съ сигорностъ да ги пласиратъ. Сжщото явление забелязваме отначалото на годината и въ Популярнитъ Банки: и тамъ постъпватъ повече пари отъ колкото се теглятъ—иматъ излишъци. Това показва, че въ нашия стопански животъ има нещо болно, че наистина се преживява една трагедия. Днесъ цѣла България: представлява единъ складъ на стоки, на български и европейски произведения, но на пазаря почти никой не купува. Търговци и занаятчии често затварятъ магазинитъ си безъ да направятъ и най малката продажба. Снощи още на тукашната гара единъ отъ вашитъ съграждани ми каза, че дохождалъ при него единъ занаятчия и му говорилъ „Едно време идвахъ да купувамъ съ пари, после купувахъ на кредитъ, а сега търсимъ клиентитъ и на кредитъ да имъ продадемъ, но тѣ не идватъ.“ Защо търси зкнаятчията купувачи макаръ и на кредитъ? За да може да вземе една полица, да я шконтира и да получи средства за най обикновеннитъ си нужди. Ето защо кризата у насъ днесъ е стопанска, а това не е само въ България, Цѣлиятъ свѣтъ се намира въ една такава стопанска криза.

Тука, отъ това мѣсто презъ 1919 година, въ другъ единъ салонъ на Шуменъ, предъ малко по ограничено събрание, азъ имахъ възможността да

изложа стопанското състояние на България въ връзка съ това на Европа, като преценявахъ стопанското състояние съ последствията отъ войната. Още тогава, въ 1919 година, когато у нашия еснафинъ, въ нашия народъ и въ нашето село имаше пари, когато имаше едно общо благосъстояние, още тогава азъ казвахъ на вашитѣ занаятчии: „Работете за вашитѣ Популярни Банки. Издигнете ги като мощни стопански институти. Изградете ги, защото тѣ ще ви трѣбватъ. Колкото повече се отдаличавате отъ войнитѣ, толкова вашето състояние ще бжде по тежко. Колкото повече години изминатъ отъ войнитѣ, толкова повече нашето занаятчийство, нашата индустрия и търговия и нашето земледѣлие, изобщо всичкото наше стопанство ще отива отъ зле на по зле.“ Това не бѣха случайно навеяни мисли, това ни учатъ историята и опитътъ. Това ни учи анализа на последствията отъ войнитѣ. Ние наистина много лесно забравихме какво нещо бѣше войната, за да можемъ да видимъ какво донесе тя на българския народъ и въобще на цѣлия свѣтъ. До като бѣхме въ окопитѣ преценявахме събитията безъ да си даваме смѣтка за последствията и за онова, което трѣбва да направимъ. Европейската война, едно събитие каквото историята не помни, не може да не даде своя отпечатъкъ на живота на човечеството не за година, не за десетъ, а за поколения може би. Ако днесъ хората говорятъ, че една стачка въ Англия може да има значение за стопанския и политическия животъ на цѣлия свѣтъ, то бихъ питалъ какво е значението на една стачка, каквато бѣше войната? Защото и тя е наистина една стачка, тъй като много и много милиони работоспособни хора бѣха отеглени отъ тѣхната мирна работа и испратени на фронтоветѣ не за да произвеждатъ блага за културното преуспеяване на човечеството, а да ги рушатъ. За себе си преценявамъ тези последствия често пжти въ цифри и не доумявамъ отъ последнитѣ, защото тѣ сж единици съ много нули отзадъ, каквито по рано се знаеха само въ астрономията, а не и общественитѣ явления. И азъ ще си позволя тука предъ васъ да повторя думитѣ на единъ Скандинавски професоръ, който изчисли следъ свършването на войната (1919 — 1920 година) загубитѣ, които тя нанесе на човечеството. Когато той оценяваше изхарчената икономия и капитали и ги превръщаше на злато, а златото на напалеони и наполеонитѣ вързваше на верига, той намери, че тази верига отъ злато, което човечеството хвърли въ морето и въздуха, е достатъчна да се обвърже земното кълбо, въ екуатора седемъ и половина пжти. Тези толкова голѣми икономии и богатства, създавани отъ векове и изхарчени заведнажъ, ние ще трѣбва да ги възстановимъ днесъ. И до като не ги възстановимъ нѣма да е миръ въ живота на човечеството. Но ако е само тази загуба! . . . Вие всички виждате днесъ че липсватъ много ваши съседи, близки и далечни роднини, благодарение на войната. Като си припомните, че тѣ сж биле въ цвѣтуща възрастъ тъкмо за

работа, тъкмо да бждатъ сега въ работилници, въ фабрицитѣ, на полето съ воловетѣ или овцетѣ, тези всички хора ги нѣма днесъ. Тѣ бѣха едно богатство, неопценимо и много мъчно заменимо, защото то се създава само отъ поколенията. Този ученъ за когото споменахъ, като има предъ видъ, че тези жертви сж повече отъ десетъ милиона човеци, ни казва: „Представете си, че вие сте единъ генералъ, който ще трѣбва да приеме честта на жертвитѣ отъ войната наредени като войници, За да може да измине тази верига отъ скелети, които не могатъ да творятъ вече блага, и всѣки единъ ви отдаде честъ, вие ще трѣбва да стоите три и половина години на едно мѣсто, за да имъ приемете честта“. Тези голѣми жертви не така лесно се замѣстватъ, а докато човечеството не ги възстанови, нѣма да има едно мирно стопанско развитие на земята.

Свърши се войната. Ние се завърнахме много по безразсѣдни отколкото много други народи; това отговаря на нашето културно ниво. Ние започнахме да търсимъ грешкитѣ въ политиката. Ние се увлехоме всички именно въ тези политически борби и нищо не направихме за да превъзмогнемъ, за да възстановимъ всичко онова което загубихме по полетата. Защото малка България е дала относително, процентно, много повече отколкото много други народи. Когато ние минахме годинитѣ тъй безразсѣдно и не виждахме че злото се приближава, въ сжщото това време какво правеха другитѣ народи? Азъ ви припомнямъ момента когато победителитѣ повикаха Германия въ Лондонъ, за да и връчатъ мирния договоръ признатъ отъ всички държави за неиспълнимъ и днесъ даже, съ който договоръ искаха унищожението на една нация съ 50—60 милиона население. Въ сжщото това време заседаваше Германския националенъ съюзъ на индустриалцитѣ. Ние българитѣ когато чухме нашия миренъ договоръ се задоволихме само съ протести. А какво направиха германцитѣ. Конгреса на технитѣ индустриалци издаде едно комюнике, въ което сжщо протестираше за вандалщината на победителитѣ. Но последниятъ пунктъ на комюникето имъ беше *апелъ къмъ германския народъ за сплотеностъ и за стопанска организация*, за да може съ силата на последната да преуспѣятъ, да превъзможнатъ всички опити на победителитѣ да ги унищожатъ. И който проследи живота на тази страна, а и на всички други страни — защото не само победенитѣ но и победителитѣ пострадаха отъ войната — той вижда наистина въ какво направление тѣ работиха за да възстановятъ онова, което се казва национална икономия, онова което се хвърли въ безразсѣдната война. Първото нещо, което трѣбваше да направятъ германцитѣ беше да търсятъ средство да заместятъ жертвитѣ отъ войната. Какъ ще ги заместятъ? Ще ги заместятъ като впрегнатъ умътъ на всички техници за да работятъ за усъвършенстването на машинитѣ, и съ тези бездушни машини да заменятъ милонитѣ хора, които се погуби

ха по бойните полета. Тамъ, въ техниката, човечеството наистина направи такива скокове, тамъ има днесъ такива новости, които съ нашитъ български понятия за техниката ние не можемъ да си представимъ—за насъ тѣ сж чудеса.

Азъ ще Ви припомня само нѣколко, за да Ви покажа, какво може да се постигне: Вие, помнете че преди да влеземъ въ войната, противникитъ на съюза ни съ Германия казваха: „Не влизайте въ съюза съ Германия, защото съглашението ще я изолира и последната нѣма отъ гдето да си достави селитра за производство на барутъ. Тогава германския войникъ ще бжде принуденъ да скръсти ржцетъ и ще бжде победенъ“. А вие всички знайте, че Германия води война до последния моментъ води съ такава организация при това съ такива взривове, които бѣха по качество по-добри отъ тия на противникитъ ѝ, а въ основата на фабрикацията на всички тия взривове стои селитрата . . . Когато войната се свърши, тогава видѣха, че около Рейнъ се намиратъ електрически централи отъ по десетки хиляди конски сили. Тези електрически централи, тази електрическа енергия германцитъ бѣха впрегнали на работа презъ войната, за да преобърнатъ въздуха на необятна кариера за производство на селитра, която по качество е много по добра и следователно технитъ взривове бѣха по добри. Когато се свърши войната, всички тези инсталации за производство на селитра бѣха преобърнати на такива за производство на искусствени торове, благодарение на които песъчливата пустиня Германия, тази лоша земя, дава два пѣти повече плодъ отъ колкото най-добрата наша земя каквато ние имаме и каквато познаваме.

Скжпотията на материалитъ, липсата на такива, тика къмъ използване на всичко което порано се смѣташе, че е ненуждно. Да ви припомня напримеръ постиженията на Германцитъ въ използването на пушека отъ фабричните комини. Този пушекъ тѣ успеха да трансформиратъ и добиятъ скжпи химикали, тѣй много необходими за разнитъ други индустрии.

Нѣма да начитамъ други чудеса въ техниката; ще ви помена само онова което на насъ даже внимание не би ни обърнало. Влизамъ въ една канцелария виждамъ 20 — 30 чиновници, които работятъ на пишущи машини; почти никакъв шумъ не се чува; За да спасятъ разстроеният човешки нерви, германцитъ сж отишли до тамъ, че сж измислили уреди, съ които да заглушаватъ неприятния шумъ на машинитъ, макаръ че тѣ сж 20 — 30 въ единъ салонъ!

Ето виждате по какъвъ пѣтъ вървятъ хората, за да усъвършенствуватъ своето производство: по пѣтя на напредѣка, по пѣтя на усъвършенствуването на техниката, по пѣтя на напрежение на всички народни сили. Това е въ индустрията.

Азъ имамъ да ви обърна вниманието че не само въ индустрията има туй надпреварване. Вий знаете, че презъ време на войната народитъ гледа-

ха да се изхранватъ отъ своята само земя и се стремяха колкото се може повече произведения да извадятъ отъ нея, защото никой не можеше да разполага съ голѣмъ транспортъ па и подводниците пречеха за да могатъ да се прекарватъ зърнени храни отъ далечни страни. Германия, която беше блокирана, сжщо се изхранваше сама, макаръ да не можеше да си достави храни отъ други страни.

Днесъ ние сме въ едно състояние, въ което на земното кълбо се обработва почва, близо 2 пѣти повече отколколкото преди войната и тази почва дава земеделски произведения, които заливатъ цѣлия пазаръ, и въ този пазаръ се сблъсква свѣтовната конкуренция, за която ще е дума по-диръ малко. Тамъ кждето ние най-малко предполагаме, че машинитъ, техниката изобщо ще даде резултати, ще може да даде едно замѣстване на работната ржка, тамъ техниката има най-голѣмо приложение. Трѣбва да признаемъ, че за да може Америка да дойде край насъ тукъ и да ни конкурира, има приспособления на техниката въ земледѣлското производство толкова много, колкото ние българитъ, които оремъ още съ примитивно оралото нѣмаме представа. Ние днесъ говоримъ за електрификацията на градското производство. Азъ имамъ да ви кажа, че въ напредналитъ страни хората отдавна сж ликвидирани съ този въпросъ. Въ напредналитъ страни днесъ е другъ въпросъ: **електрификация въ производството на земледѣлието**. Едни планове, които въ Франция сж почти на завършване, които въ Америка вече сж ангажирали грандиозни капитали.

Ето виждате хората и въ земледѣлието какво правятъ. Ще Ви съобща единъ фактъ, който прочетохъ въ единъ нѣмски вестникъ: презъ 1924 година, когато у насъ беше неурожай, въ Америка, въ Северна Американскитъ Съединенитъ Щати, и въ Южна Америка се бѣше родило много жито. Благодарение на конкуренцията, цѣнитъ на хранитъ бѣха такива, щото американскитъ фермери нѣмаха смѣтка да плащатъ превоза на хранитъ си даже до пристанищата. Появи се криза. Тази криза предизвика правителството на Щатитъ, за да намѣри средство и да бжде и тукъ господарь на положението. И миналата година, презъ есенята Америка бѣше мобилизирила 20 хиляди агрономи, които трѣбваше оа отидатъ при фермитъ, да организиратъ манифестации плакарди приканващи фермитъ къмъ реорганизация и нововъведения въ земледѣлското производство, които ще донесатъ макаръ и нѣколко стотинки на килограмъ поевтиняване на продуктитъ. Виждате, стремежа на народитъ е къмъ рационализация въ производството. Отъ всѣка една най-детайлна, най-дребна смѣтка да се види не може ли да се направи една каква да е икономия.

Рационализирането на производството е една проблема, която не слиза отъ вестникитъ и списанията, която не слиза отъ устата на професионалнитъ организации въ чужбина. Рационализиране—

това значи, да се намърят средства които да позволяват намаление на коствемитъ разходи по производството на единъ предметъ, за да може да излезе той на пазаря по евтинъ. Да се опрости и направи ефтина стопанската организация. Защо имъ трѣбва това? Защото топоветъ по бойнитъ полета престанаха да гърмятъ, днесъ обаче има една война безъ кръвъ и безъ барутъ, която е по-жестока, защото тя ще изгради благосъстоянието на единъ народъ върху мизерията на другъ. Тази война се казва **грамадна свѣтовна конкуренция—борба между производителитъ отъ разнитъ страни и народи за първенство на пазарищата и за запазване на завладѣнитъ до сега пазари.** Победена Германия изгуби всичкитъ си колонии; тя загуби всичкитъ си пазарища и нека не Ви чуди това, което писаха вестниците, че германцитъ сключвали нѣкакъв си договоръ съ руситъ, въ случай че нѣкой нападне едната държава другата да стои неутрална. Този въпросъ не е така маловаженъ и въ такава ограничена форма, както ние си предполагахме: Германия днесъ кръстосва съ своитъ търговски пжтници цѣла Русия и днесъ въ последната производството е много по-вече усъвършеиствувано, отколкото преди войната и революцията, защото германскитъ капитали, широко подкрепяни въ собствена та си страна, търсятъ пласментъ на своитъ произведения и заливатъ необятната Русия съ машини за индустриално, занаятчийско и земледѣлско производство. Другъ пазаръ за тѣзи германски произведения нѣма. Русия е тѣхния хинтерландъ. Ето защо се чуватъ гласове отъ страна на победителитъ които да викатъ на Германия: На Ви Конго, не щемъ го! да ви върнемъ колониитъ. Защо защото беднитъ и ненаселени колонии сж нищо предъ богатитъ пазари на Русия. И върно е, че става една голѣма борба съ непростени и простени средства. Азъ ще ви съобща следния примѣръ, за да видите какво значи свѣтовна конкуренция, колко е тя немилостива, даже и тогава когато се касае за човѣшки придобивки. Германия е страната която произвежда най-много детски кукли и играчки изобщо една индустрия, която хранеше преди войнитъ около 800,000 работници. Когато тѣзи 800,000 работници се върнаха отъ бойнитъ полета и трѣбваше да заработятъ въ сжщитъ фабрики, но последнитъ не можеха свободно да произвеждатъ защото намѣриха единъ силенъ конкурентъ въ лицето на Англия, която създаде презъ време на войната 10—15 фабрики за детски играчки и кукли.

Английското правителство насърдчи тази нова индустрия за страната. Започна борбата. Пазаря се залива съ смѣшно евтини кукли и играчки и това въ продължение на около 2—3 години; най-последно капитулираха много отъ германскитъ фабрики, но и най-вече английскитъ, защото германската индустрия имаше всичкитъ условия да излезе победителка. Когато нѣкои английски фабриканти фалираха, машинитъ бѣха испочупени и продадени на же-

лѣзо. Тогава вестницитъ разкриха единъ скандалъ: купувачитъ на тези машини бѣха германци! Ето виждате единъ примѣръ на конкуренция. Азъ нѣма да ви спомнямъ други факти, ще си позволя да изложа още само единъ близко такъвъ: въ Сърбия, въ 1922 година сръбското правителство искаше да основе въ страната една фабрика за мунициии, като правото за инсталация се отдаде на концесионни начала. Условиата на концесията бѣха между другото, че концесионерътъ не може да бжде германецъ, австриецъ или изобщо поданикъ на неприятелска държава. Концесията се отдаде на италианци; когато да се подписва договора, сръбския шпионажъ разкри, се задъ тѣзи концесионери италианци стои германецътъ Стинесъ! Ето новъ примѣръ за свѣтовна конкуренция, за голѣма борба. Да не поменавамъ какъ въ 1922 година американцитъ хвърлиха въ морето милиони килограми захаръ, за да не се понижава цѣната на захарта съ голѣмото производство. Защото инъче тѣй голѣмото производство, прѣснато по пазаритъ на цѣлия свѣтъ, не можеше да искара дори и транспортнитъ разноски.

Въ това време, когато въ Европа и цѣлия свѣтъ бушува тази война, примѣри отъ която току що ви дадохъ и която се казва свѣтовна конкуренция, когато по свѣта хората се борятъ съ всички средства, когато ние виждаме че въ свѣта всички се трудятъ и денемъ и нощемъ, за да създаватъ блага, ние въ България какво правимъ? Ние въ България где сме? И азъ ще почна да изреждамъ: ние българитъ можахме да използваме само първитъ конюнктури следъ войната, за да можемъ да изнесемъ две-три години нашитъ земледѣлски произведения. Благодарение само на това ние българитъ можахме да увеличимъ производството на тютюна, съ който що годе бѣ спасена България, до 60—70 милиона килограми. Ние можемъ да имаме износъ на зърнени храни, защото на Русия, до преди войната производителка и износителка на грамадни количества зърнени храни трѣбваше жито да изхранва собственото си население; защото и руския народъ е като нашия, и той води толкова години вътрешни политически войни, които разстроиха цѣлия стопански животъ и Русия стана отъ земледѣлска страна, която влияеше на свѣтовния пазаръ, въ страна въ която бушува гладътъ! Ние можехме да промушваме тукъ, въ тия близки пазари и Цариградъ нашитъ зърнени храни на доста високи цѣни и то тогава, когато американцитъ не бѣха още достигнали до тѣзи пазари. Именно, американцитъ, които правятъ 20 дена пжтъ съ хранитъ си, тѣ ни конкуриратъ на тѣзи пазарища, насъ българитъ, на които трѣбватъ нѣкакви 24 часа, за да стигнемъ пазаритъ си! Ето отъ къде идва първоисточника на кризата — той лежи въ кризата въ земледѣлието. Нѣма ли го на пазаря земледѣлеца, който съставлява 3/4 отъ българския консуматоръ, въ нищета ще бжде тогава и занаятчийата и търговеца. Нашето производство е предимно износно за земледѣлскитъ произведения, а въ всички други производства

е по-вече вносно. Вие всички сте свидетели на започването на тази криза въ земледѣлското ни производство. По миналата година бѣше гладна година. Ние не можахме да удовлетворимъ нуждитъ си отъ земледѣлски произведения. 1925 година даде нѣщо за износъ, не можахме да изнесемъ всичко; днесъ още имаме храни и тютюнъ, които не можемъ да изнесемъ на свѣтовнитъ пазари, защото цѣнитъ имъ сж ниски. Презъ Септемврий, ако си спомнете, цѣнитъ бѣха доста добри и когато почнахме да изнасяме храни, установи се, че руситъ сж сключили грамадни сдѣлки въ Цариградъ, съ Гърция и островитѣ за износъ на зърнени храни. Русия може би се излъгала тази година въ възможността да изнесе зърнени храни, но забележете че руския народъ ще намѣри отдушникъ, той ще започне да произвежда по-вече отколкото е произвеждалъ преди войнитъ, защото и у него има цѣлина, която като разработи, ще даде стопански блага. Нека не си правимъ илюзии, че въ болшевишка Русия не правятъ нищо за възстановяване на загубитъ презъ войнитъ. Тази година не можах да изнеса зърнени храни, защото не можах да си направя смѣтката за транспортнитъ възможности. но нека не забравяме, че тѣ ще преодолеятъ транспортнитъ трудности и, ако Русия презъ 1925—26 год. не се яви на световния пазаръ, до година ще се появи.

По отношение на нашия пазаръ въ Турция. Ние българитъ сме наистина хора на илюзиитъ. Въ нашитъ вестници често четемъ, че Мустафа Кемалъ Паша смъкналъ отъ главитъ на Турцитъ фесофетъ и чалмитъ, но не е само това, което Кемалъ Паша прави съ Турция. Турция, единъ голѣмъ народъ, който живѣ въкове наредъ подъ впечатлението на агалъка, днесъ се е впрегналъ само да създава блага, днесъ този народъ се вече реформирва. Най-очевидния признакъ: никога Анадола не бѣше изнасялъ храни, а тази година анадолецъ дойдоха съ произведенията си на цариградския пазаръ. Кемалъ Паша, както се вижда ясно, реорганизира. Турция стопански, той я създава силна, мощна стопански, за да заеме едно добро мѣсто на свѣтовния пазаръ. Съ тютюна: виждате днесъ, че Турция, Гърция, Сърбия даже и Ромжния и Германия, кждето никога и не предполагаха, че ще вирее тютюнътъ, изнасятъ тютюни на пазаритъ. Тѣзи именно държави ни истласквагъ сега отъ пазирищата, а ние, българитъ, стоимъ съ скръстени ржцѣ и казваме: „има криза, настанала е тежка криза.“ Ще процѣти този народъ, повтарямъ и почертавамъ, който предодолѣе и надделѣе въ тази борба, който си запази по-добро и по-голѣмо мѣсто на пазарищата. Ето каква криза има тепърва да испытва нашето земледѣлие. Ние сме въ нейното начало и нека не си правимъ илюзии, че скоро ще изчезне, а да видимъ какво трѣбва да правимъ, за да запазимъ едно жгълче на този свѣтъ, на което и ние да дишаме свободно и да се развиваме свободно.

Оставямъ земледѣлието и идвамъ до нашитъ занаяти. Какво сж нашитъ занаяти? Често минава-

ме покрай малкитъ работилнички и много често чувате нѣкой шивачъ да се ядосва, че загубилъ 3 часа на дена за да центрира една машина, за която въ чужбина била се чудили какъ би могла да препитава цѣло едно семейство. Да изреждаме ли за скъсаното духало на ковача, за орѣфания му чукъ и наковалня. Въ много производства инвентаръ, инструменти сж испочупени и негодни за работа. Съ тѣзи инструменти какъ искаме ние? Каква борба съ съвременната техника на западна Европа ще водимъ, съ оная техника, за която нашитъ разбирания, нашиятъ разумъ сж малки да си я представятъ! Минавамъ на нашата индустрия. Нашата индустрия какво представлява и тя? Въ какво положение е сега? За нея всички казватъ, че стои предъ единъ крахъ предъ едно разгромяване. И вѣрно е това; нашитъ индустриални предприятия не работятъ по-вече отъ 3—4 месеца въ годината. Мелницитъ ни се разсипватъ. Фабрицитъ ни сж вече едни разклопани воденици. Ето въ какво състояние сме ние и въ туй състояние на нѣщата ние, българитъ, искаме да устоимъ на свѣтовната консуренция!

Явно е. че кризата у насъ ще бжде по-остра отколкото въ другитъ народи. Ако тази криза може да бжде остра въ една Германия, Англия. Франция ако може да бжде остра за голѣмитъ държави, за една страна като нашата, която е проспала толкова благоприятни моменти за свестяване, за една страна у която не е събудено още желанието да върви по истинския пѣтъ на възстановяването стопанския си животъ. за такава страна тази криза ще бжде много по-стра. Какво искаме отъ тази страна? Какъ можете да мислите тя да не живѣе въ криза? Не, тя ще живѣе дълго въ криза.

Картината, която нарисувахъ е черна но, азъ ще се обърна веднага къмъ васъ съ оптимизмътъ на младъ човѣкъ, който работи, който се мжчи да подпомогне българския народъ, доколкото силитъ му позволяватъ, да посочи правия пѣтъ, пѣтъ къмъ стопанско възстановяване на българския народъ, на този народъ който спи въ летаргически сънъ въ единъ моментъ когато всичко наоколо му работи, шуми тѣй да се каже прѣци отъ работа, а той иска да го храни Богъ за хаиръ, защото насъ аслж слънцето и земята ни хранятъ! Картината е черна, но за човѣкъ, който вижда причинитъ на тежкото положение, въ което живѣе този народъ, знае пѣтищата, по които може да се излѣзе отъ тази тежка криза за, него нѣма пессимизмъ, за него животътъ е оптимизмъ. И азъ ще Ви кажа че има въ България проблески за нашия народъ. Виждаме вече искрата на новото възстановяване. Виждаме пѣтя, по който трѣбва да вървимъ, ако искаме да представляваме единъ достоенъ членъ отъ семейството на свѣта. Азъ виждамъ вече единъ стремежъ **къмъ електрическата енергия**. Нѣкъде този поривъ избива наистина на илюзия, защото на много мѣста въ България това е една илюзия. Но забележете, че дреб-

нитъ стопанства въ България нѣма да бждатъ възстановени, безъ електрическа енергия. Дребнитъ стопанства у насъ нѣма да могатъ да се рационализиратъ, да се усъвършенствуватъ, да се модернизиратъ безъ нея, защото само електрическата енергия позволява на дребнитъ стопани да приспособятъ, да тласнатъ своитъ дребни предприятия напредъ по начинъ такъвъ, какъвто европейцитъ иматъ за едрата индустрия, за използватъ техническитъ предимства на едрата индустрия, каквито има тя.

Вземете Казанлъкъ, старото градче, което произвеждаше учителии интелигенция. Днесъ тамъ сж внесени около 20 електромотори въ 15-20 предприятия. Тамъ вече модерната техника е навлѣзла и хората мислятъ да рационализиратъ, да модернизиратъ своето производство, за да остоятъ на голѣмата конкуренция. Защото, нека спомена и това което по рано трѣбваше да кажа: България и днесъ вече е една арена на свѣтовната конкуренция. Идете въ София: още отъ гарата до Шарения мостъ ще видите по-вече отъ стотина чужди фирми, стотина чужди складове на машини за разни производства. Като навлизате навътре въ столицата, ще видите, че България се връща къмъ положението отъ преди освобождението когато българинътъ беше аргатинъ на чужди капитали, за да му взема плода на труда, черния трудъ на българския народъ. Това го виждаме всички, вижда го и българската държава, и тя вече напуска пжтя на политическитъ борби, краволи и демагогия и отива къмъ единъ по здравъ пжтъ на стопанско възстановление, на стопанска политика, която ще даде благоденствие на българския народъ. И много правъ е нашиятъ Царъ, който миналата седмица въ Ловечъ беше казалъ на единъ журналистъ: „по-рано когато пжтувахъ изъ България, хората ме питаха какъ върви политиката? Днесъ ме питатъ какъ върви кризата“ Това е вѣрно и то е единъ добъръ признакъ. Народътъ започна съ своя здравъ разумъ да търси пжтища за изходъ изъ тази криза. Тѣзи пжтища той много лесно ще може да ги намѣри.

Идвамъ на сжщността: какво е необходимо на България, за да си възстанови стопанството? Много работи сж необходими, азъ нѣмамъ за цѣлъ да ги посоча днесъ всички. Азъ ще посоча само една: за да можемъ ние да модернизирате нашето стопанство, да можемъ да го направимъ годно да вирее ако не така както европейското, то поне достойно да живее на нашитъ пазарища, ни сж необходими евтини капитали. Наистина срамота е едно производство, каквото е нашето, да не може да устои на конкуренцията въ единъ моментъ, когато за да дойде една стока отъ чужбина, ще трѣбва да плати 30 стотинки минимумъ на килограмъ навло и мита, които по своята висота удвояватъ, даже утрояватъ цѣната на стокитъ. При едно такова положение много е печално българскитъ произведения да не могатъ да вирѣятъ. Но нека не си пра-

вимъ илюзии, че тѣзи транспортни разноси ще останатъ все така високи: отношенията между народитъ отъ день на день се възстановяватъ, ние нѣмаме още търговски договори, но утре или въ други день тѣ ще ни се наложатъ. За да се изнасятъ напимѣръ нашитъ тютюни, ние ще бждемъ задължени да имаме търговски договори съ Германия. За да изнасяме нашитъ храни, ние ще трѣбва да отидеме при Мустафа Кемалъ Паша да се разберемъ съ него и пр. Тѣй че, нека не се самооблъщаваме, че и високитъ мита сж спасителни, че сж вечни, че сж тѣзи които ще ни запазятъ отъ свѣтовната конкуренция както нѣкои срѣди си правятъ илюзията. Не, ние ще се запазимъ чрезъ усъвършенствуване, чрезъ модернизиране на нашето производство, за да можемъ въ онзи моментъ, когато границитъ ще бждатъ отворени, когато митата по силата на договори ще бждатъ намалени, да бждемъ готови да устоимъ на онзи напливъ на европейскитъ стоки. Значи, трѣбва ни, казахъ, модернизиране на производството. За всичко това, сж потребни евтини капитали.

Презъ 1915 година, когато пжтувахъ пакъ съ цѣлъ да мога чрезъ словото да събудя интересъ у гражданството къмъ Популярнитъ Банки, тогава мнозина, които ме слушаха, сигурно ме смѣтаха за наивенъ, когато имъ казвахъ: „Помнете, единъ день единствена ваша упора, единственъ вашъ крепителъ съ евтини капитали ще бжде Популярната Банка.“ Лжгалъ ли съмъ се азъ, че това е така? Вие шуменци не виждате ли днесъ, че единствено Популярната Банка може да ви подкрепи съ единъ кредитъ, който може да донесе богатства въ вашитъ стопанства? Вие ще намѣрите кредитъ и въ частнитъ банки, но този кредитъ днесъ, когато печалбитъ отиватъ къмъ нормализиране вследствие на конкуренцията, не само че не носи полза, но той и разрушава. Днесъ единъ еснафинъ, който отива да търси кредитъ съ 30% лихва, единъ земледѣлецъ, който отива да търси кредитъ съ такава висока лихва, както и еснафина, подлежи на пълно пропадане. Въ който градъ и да отидешъ, въ Шуменъ напр. слезъ на гарата и попитай: има ли тукъ Популярна Банка. всѣки съ засмѣно лице ще ти отговори, че има такава, и ще приказва за нея. Защото въ тази тежка атмосфера, която дишаме, има една надежда. Тази надежда идва само отъ Поп. Банка, въ която ще намѣримъ едно стоплюване на своето сърдце отъ хладината, която създава тази тежка и непоносима криза. Щомъ е така, Вие до единъ, които търсите правитъ пжтища, трѣбва да бждете редовни членове на тази Популярна Банка. Вие трѣбва да щадите тази банка, както щадите себе си, своитъ стопанства, защото това е наистина ваше предприятие. Ако това предприятие не е добро, то не ще може да ви даде онѣзи блага, които ви е давало до сега. Ето, това искамъ да подчертая предъ васъ. Съюзенитъ Популярни Банки сж дали миналата година 640 милиона лева на българското дребно стопанство. Общия

пласментът на популярните банки е възлѣзалъ на 800,000,000 лева, а това е приблизително равно на цѣлия индустриалеоъ кредитъ, който Българската Народна Банка дава на страната. Този кредитъ, ние съ гордостъ можемъ да кажемъ, **че сме си го дали сами!** При едно такова положение ние можемъ днесъ, давайки си смѣтка за голѣмата необходимостъ отъ капитали, да кажемъ, **че за да внесемъ едно ободряване, едно освежаване въ нашитѣ предприятия, единствено средство сж Популярните Банки.** Нашитѣ Популярни Банки, обаче, не сж направили още всичко. Има още много подмоли на народни спестявания, които трѣбва да се намѣрятъ. Има още много ручей отъ народни спестявания, които отиватъ тамъ кждето не трѣбва да отидатъ, отиватъ за да станатъ камъне, които да биятъ пакъ нашитѣ глави. Има много пѣтища, по които можемъ да научимъ нашия народъ, отдѣляйки отъ катадневното, да отдѣли средства, съ които да си помогне. И азъ ще ви припомня, **че ако всѣки отъ васъ мисли и работи всѣки день по 5-6 минути за Популярната си Банка, Вие ще намѣрите всички тѣзи подмоли и ручей,** тъй като сами ръководителитѣ на банката не могатъ да ги знаятъ, не могатъ да знаятъ всичко. Азъ ще ви припомня-още, че наистина има много пѣтища, по които ние можемъ да създадемъ силни капитали, съ които да помогнемъ нашето дребно производство. Нека ви спомена само какво представляватъ отъ себе си напр. ученическитѣ спестявания, които до скоро ние не знаяхме. Едва миналата година се започна работа съ детскитѣ спестявания. И трѣбва еа Ви кажа, че тѣ сж се увеличили за съюзенитѣ банки на 5 милиона лева. А тѣзи спестявания, хората които разбиратъ знаятъ какво материално благо носятъ; тѣ иматъ тъй сжщо и едно голѣмо възпитателно значение за младежта. Въ Норвегия напр. $\frac{1}{2}$ отъ училищнитѣ сгради сж построени съ капиталитѣ на ученическитѣ спестовни каси, тамъ ученическитѣ спестявания сж събрани въ отдѣлни каси съ грамадни капитали, стотици милиони крони. Съ тѣзи именно пари тѣ създаватъ своитѣ училища, своитѣ културни институти въ форма на заеми на държава, общини и прочие. Ако това е възможно за онази северна страна, ако е възможно за друга държава, защо да не е възможно и за нашата страна? Стига да схванемъ голѣмото значение на спестяванията, стига да разберемъ, че ни е нужна само малко организация, малко воля и това ще бжде възможно.

Въ Шуменъ, па и навсѣкжде изъ България, ние ще можемъ да създадемъ голѣми капитали отъ детскитѣ спестявания, които суми се изразходватъ за безполезни цѣли или които бащитѣ отдѣлятъ и изхарчватъ за непотребни неща. Когато ние организираме тѣзи спестявания, ще намѣримъ онази общества полза^а ще намѣримъ капитали, които да ни помагатъ за голѣмата задача: модернизиране, рационализиране на нашето дребно производство.

Азъ нѣма да ви припомнямъ войнишкитѣ спестявания—20-тѣхъ милиона които държавата дава като заплати на войниците месечно. Тѣзи пари отиватъ или въ лавкитѣ или въ кръчмитѣ и кой знае още где. 50%, ако могатъ да спестятъ *ще бжде направена една полезна работа.* Ето една задача за гражданин, и задача на единъ ръководител на Популярна Банка. Имаме въ България толкова слугини; толкова пари се плащатъ като заплати тѣмъ, где отиватъ тѣзи пари? Сигурно се изгубватъ по незнайни пѣтища: за украшение, цвѣтя и пр. Вземете работнишкитѣ спестявания. чирашкитѣ, калфенскитѣ и други.—всичко това трѣбва да го намѣримъ. Нѣщо друго следъ това. Имаме ли ние у насъ, въ домоветѣ ни едно уредено стопанство имаме ли една точна смѣтка за кжщнитѣ ни разходи. какво купуваме, за какво харчимъ? Направете единъ опитъ въ продължение на единъ месецъ да водите точна смѣтка за разхода си и Вие ще намѣрите веднага основитѣ за да поставите вашия животъ въ по-свършенъ видъ, културнитѣ ви нужди удовлетворени. Где е у насъ оная добра домакиня, която да води смѣтката на стопанството. тъй както правятъ въ чужбина, кждето мжжътъ на всѣка домакиня е и членъ на банката. Като икономисва отъ своитѣ ежедневни разхода, добрата домакиня ще може да осигури една добра печалба за семейството, която ще може да се внесе въ банката подъ видъ на спестяване. Тази икономия ще бжде не за смѣтка на мизерията на семейството, а за смѣтка на планомерността. Всичко това не е малко. Всичко това прави много милиони. Ние сега не можемъ да ги преценяваме, но е достатъчно да организираме тѣзи спестявания и вие ще видите, че се разкрива едно разковниче, което ще трѣбва да ни дойде въ помощъ.

Азъ завършвамъ като ви казвамъ: ние имаме още много да градимъ, за да доизградимъ нашата Популярна Банка. Ние имаме още много задачи, ние сме още въ началото на нашата дѣйностъ. Ние достигнахме само до положението да можемъ да кажемъ всѣкому: „ти не можешъ да се отнасяшъ съ пренебрежение къмъ насъ; ти ще се отнасяшъ къмъ насъ съ почитъ.“ Ние можемъ вече въ София да накараме представителитѣ на всѣка голѣма европейска банка да ни зачитатъ, защото представляваме едно предприятие, което завърши миналата година съ *8 милиарда лева оборотъ!* (Ръкоплескания)

Детският спестявания.

„Капка по капка виръ става“
Нар. пословица.

Ако разтворимъ устава на коя и да е кооперация ще видимъ, че една отъ точките на поставената ѝ целъ е да развие и засили спестовността и икономическата мощъ между членоветъ си и населението.

Въ това отношение, въ нѣкои кооперации е направено доста, а други сега почватъ. Обаче отъ всички много малко е направено по детскиятъ спестявания, като въ нѣкой и дума не е ставало за такива, а други съзнателно сж ги отбѣгвали, понеже сумитъ били малки, а писмената работа много. Това може да се върши и говори отъ хора, които не ценятъ възпитателното значение на тия спестявания и ползата отъ тѣхъ за самата кооперация.

Всѣки отъ насъ знае, че на голѣмъ и малъкъ празникъ у насъ е обичай да се даватъ на децата пари подаръкъ, които биватъ похарчвани наведнажъ или последователно. Сжщото става и на разни имени дни и нова година, но тогава се даватъ и по голѣми суми, които иматъ участъта на горепомнатитъ. Други пъкъ не харчатъ тия суми, а ги държатъ на съхранение въ кѣщи и въ случая стоятъ не оползотворени.

Когато бѣхъ учителъ това ми привличаше често внимание и искахъ тия дѣтски суми да бждатъ прибрани. Обяснихъ на ученицитъ си какво нѣщо е спестяването, спестовката книжка, какъ се вписватъ и теглятъ суми съ нея и др. Следъ това поржчахъ на всѣки ученикъ да донесе по колкото лева може, за да има всѣки спестени пари.

Още на другия день малкиятъ вложители съ пари въ ржка се явиха при менъ, понеже бѣхъ и касиеръ-дѣловодителъ на кредитната кооперация и искаха спестовни книжки. Единъ носи 2 други 5 лева и т. н. и всѣки получава своята книжка. Радостъ и викъ по двора и улицата, че всѣки има „бѣли пари за черни дни“, което е печатано върху корицитъ на книжкитъ. Това се виждаше и отъ ученицитъ въ другитъ отдѣления и тѣ още на другия день станаха вложители. Отъ тогава нататкъ всѣки детски левъ влиза въ касата на кооперацията.

А всѣка година, сегашния к. дѣловодителъ на кооперацията, който е учителъ, подъ строенъ редъ завежда въ канцеларията на сжщата всички ученици да внесатъ своитъ пари, събрани отъ сурвакане.

Голѣмото пъкъ надпреварване между децата, кой да има по-вече пари караше всѣки единъ жителъ на селото, беденъ или богатъ да взема спестовната книжка за детето си.

Така подета тази работа, кара тия ученици — вложители, които сж вече войници, трудоваци, работници, обущари, шивачи и др. въ разни градски и селски работилници да продължаватъ да вписватъ по ученическата си спестовна книжка това, което могатъ да отдѣлятъ отъ заплатата си.

Може да ни се възрази, че каква сума може да се събере отъ децата и нейното вписване е са-

мо губи време. На това ще кажемъ, че днесъ кооперацията ни има по-вече отъ 30.000 лв. Това е сума, съ която кооперацията е задовалила кредитнитъ нужди на свои 10 члена по 3000 лева, което е една доста голѣма услуга отъ страна на нашитъ малки вложители.

Относително тия спестявания заслужава похвала и учителя въ гр. Шуменъ, Г-нъ М. Насковъ, който тоже много е направилъ въ това отношение съ своитъ ученици, които сж влагали своитъ спестявания въ Шуменската Популярна банка. Къмъ това той ги е приучилъ още презъ 1922 г. и до днесъ всѣко негово отдѣление внеса излишнитъ си пари въ тая банка.

И въ други населени мѣста въ окрѣга ни е направено нѣщо въ това отношение. Най-много направено въ с. Дживелъ, Новопазарско, кждѣто 144 деца сж внесени презъ 1925 год, 32970.40 лв.

Както казахме по-горе, тая служба е въведена и въ Шуменската Популярна Банка. Въ отчета на сжщата за 1925 година се казва, че презъ сжщата година сж били приети 42 влога на обща сума 29558 лева, а презъ настоящата година е имало едно бързо-увеличение на числото на спестителитъ. Къмъ 10 февруарий е имало издадени вече 85 книжки.

Сега да видимъ каква е ползата отъ тия детски спестявания.

Първата е, че чрезъ тѣхъ се набавятъ на кооперацията оборотни средства, което е отъ голѣмо значение за сжщата.

Съ честото посещаване пъкъ тия малки вложители виждатъ какво се върши въ нея, какъ едни даватъ, други взематъ, а най-главното какъ заематели и отговорници за вложеното и даденото и др. сж едни и сжщи лица.

Ако пъкъ се обясни на сжщитъ, какъ спестяванията на всички жители отъ населеното мѣсто, включая телнитъ, дадени въ кооперацията, като се дадатъ въ заемъ на нейни членове, тѣ имъ купуватъ добитъкъ, иматъ или пъкъ ги спасяватъ отъ ноктитъ на лихваря, тогава пъкъ повлияватъ въ разбирането и на принципа на кооперацията — взаимопомощта.

Действува възпитателно на децата и това което тѣ виждатъ всѣки день, а именно какъ всички се движатъ около този кошеръ — кооперацията и полагатъ грижи и старание за неговото преуспяване.

Сжщо знаемъ, че има още много хора, които нѣматъ довѣрие въ която и да било кооперация и поради това не смѣятъ да влагатъ тамъ своитъ спестявания, а ги вписватъ другаде. Други пъкъ въобще ги държатъ въ кѣщи въ разни съндѣци и др. безъ да бждатъ оползотворени, което най-добре пролича при последната обмѣна на старитъ банкноти.

Щомъ децата отъ малки посещаватъ кооперацията, тѣ ще добиятъ довѣрие въ нея а както имъ се искатъ спестовнитъ книжки за вписване лихвитъ, ще разбератъ, че внесениетъ пари се увелича-

ватъ. Това пъкъ ще ги кара всъка спестена пара да внесатъ на оползотворение, а не да я държатъ мъртва. По тоя начинъ може нѣкой отъ тѣхъ да подѣйствуватъ на своитѣ родители ако сж такива, които си държатъ паритѣ мъртви въ кѣщи.

Отъ всичко това се вижда, че тия малки вложители отъ честото посещение на кооперацията ще вникнатъ добре въ живота ѝ, понеже ще виждатъ на практика всичко това, което се върши въ нея и ще станатъ въ бждже най-добри кооператори и нейни най-горещи защитници. Това пъкъ безпорно е отъ голѣмо значение за самата кооперация.

Нищо друго не-остава освенъ всѣки учителъ да проагитира тия спестявания между ученицитѣ си, а сжщо така пригърнатъ гая идея и самитѣ родители и видимъ въ всъка една кооперация, дѣцата да помагатъ за набавяне капиталъ съ своитѣ дребни спестявания.

З. И. Р.

Нашето събрание на 9 май

На 9 миналия месецъ Май Банката организира едно гражданско събрание въ салона на читалището „Архангелъ Михаилъ“, на което говориха г. г. Стоянъ Поплуковъ, Директоръ на Б. Централна Кооперативна Банка и Д-ръ Илия Палазовъ, Директоръ на Съюза на Популярнитѣ Банки. Речитѣ на двамата оратори, пълни съ интересъ и много навременни, печатаме на първо мѣсто на вестника ни въ форма, въ каквата наши млади стенографисти можахъ да ги схванатъ и предадатъ. Колкото и да върваме, че не всичко е могло да бжде напълно точно схванато и предадено, все пакъ мислимъ, че много сжщественото е предадено и нашитѣ читатели, които не сж имали възможностъ да чуятъ хубавитѣ речи, ще иматъ ясна представа за цѣлнитѣ мисли, които накуитѣ гости казаха.

Да повика въ Шуменъ нашитѣ скѣпи гости, Управителниятъ съветъ на Банката бѣше решилъ отдавна. Чакахме само да се стекатъ днитѣ и обстоятелствата така, че идването имъ да бжде възможно. Ние знаехме, че идването на гоститѣ ни не ще бжде безрезултатно: трѣбваше Шуменскитѣ граждани и кооператори да чуятъ авторитетни думи на видни кооперативни дѣйци въ София, поставени на чело на нашитѣ най-голѣми кооперативни институти. Нека го признаемъ тукъ: на поканата ни гоститѣ се отзоваха съ готовностъ — една честъ която тѣ направиха не само на нашата Банка. Шуменци чуха откровенни думи и върваме, запазиха чувства на признателностъ къмъ говорившитѣ. На тѣзи чувства ставаме тукъ, чрезъ вестника, тълкуватели и оправяме благодарностъ къмъ г. г. Поплуковъ и Палазовъ.

Желанието ни да издадемъ печатно цѣлия текстъ на речитѣ, стана причина да забавимъ отъ друга страна вестника, който пропустна целия Май месецъ. Тукъ пъкъ просимъ извинение отъ нашитѣ членове и читатели за неволното закъснение на вестника.

Нека да прибавимъ и друго: събранието бѣ

ше добре посетено, но можеше да бжде още по-добре посетено. Липсваха голѣмъ брой отъ нашитѣ членове занаятчи, които имаха да чуятъ много хубави работи. Съ вестника това ще имъ се отдаде. Нека другъ пътъ се проявява по-голѣмъ интересъ при подобни случаи, — всички могатъ само облаги да извлекатъ отъ това.

Кооперативна седмица

Така трѣбва да наречемъ седмицата отъ 24 Май до 31 сжщия месецъ, презъ която се състояха въ София тазгодишнитѣ кооперативни конгреси: на 24 и 25 Май конгресътъ на Съюза на Популярнитѣ Банки, на 27 и 28 Май конгреса на Б. Централна Кооперативна Банка и на 30 и 31 Май конгреса на Върховния съветъ на българскитѣ кооперации. На конгреситѣ нашата Банка взема участие съ свои делегати, както и всъка година.

Нека отбележимъ още въ началото: никога единодушието на кооперативнитѣ деятели не е било така пълно и очебийно, както презъ време на казанитѣ конгреси. Никога интересътъ къмъ нашето движение не е билъ така голѣмъ и пълнъ, както презъ днитѣ отъ 24 до 31 Май т. г. Представители на Популярни Банки, на потребителни и производителни сдружения, на селски кооперации си бѣха дали среща въ София, за да манифестиратъ не само силата на движението чрезъ голѣмия си брой, но и да дадатъ възможностъ и на ония, които все още гледатъ на кооперациитѣ съ недоверие или съ подозрение, да добиятъ ясна представа за влиянието, което българската кооперация има върху цѣлия стопански животъ на страната.

Конгресътъ на Съюза на Популярнитѣ Банки се откри съ една хубава речъ отъ председателя на Управителния Съветъ, г. Андрея Ляпчевъ, министъръ-председателъ, върху стопанското положение на страната. Вещъ познавачъ на стопанскитѣ и финансови въпроси, какъвто го познаваме, г. Ляпчевъ изнесе съ едно редко умение положението въ което се намираме въ свръзка съ общото световно положение. „Докато преди войнитѣ Европа бѣше кредиторка на свѣта, днесъ пожението е коренно измѣнено: Европа дължи на Съединенитѣ Щати повече отъ 20 милиарда долара. Докато преди войната Щатитѣ плащаха на Европа повече отъ 300 милиона долара годишно въ лихви и навла на паракоситѣ, понеже тѣхния флотъ бѣше недостатъченъ, днесъ Щатитѣ не само не плащатъ тия доходи на Европа, но и получаватъ въ петоренъ и по-голѣмъ размѣръ лихви и други отъ Европа. Въ своето земледѣлско производство, въ производството на сурови материяли, Америка днесъ има първо мѣсто. Ето защо Европа, която тепърва започва да урежда плащанията си въ Америка, че чувствува обедняла. Това прехвърляне силата на стопанския животъ въ Съединенитѣ Щати се отрази не само въ Европа, но и въ Азия. Днесъ американцитѣ иматъ най-голѣмъ износъ въ Китай и Индия. И источнитѣ народи следъ войната престанаха въ много отношения да бждатъ клиенти на Европа. Резултатътъ отъ това е: покрай немотията въ парични средства, покрай нуждата да се издължатъ и да плащатъ вмѣсто да получаватъ, европейскитѣ държави се чувствуватъ стеснени и тѣ и да искатъ да продадатъ, нѣма кжде да продадатъ.

Натрупването пакъ на много злато въ Америка

ще породи друга реакция; ще се потърси отливъ, пласментъ на тѣзи пари. Началото е дадено и то още слабо се чувствува, но ще дойде. Какъ този отливъ ще се постигне и ускори за Европа па и за насъ? Когато нѣкой човѣкъ се реши да даде въ заемъ пари, той на първо мѣсто търси гаранции. Сжщото е и съ държавитѣ: когато нѣкоя държава се реши да даде на друга държава пари въ заемъ или въ други видове пласменти. първото условие за това е гаранцията, спокойствието и мира въ държавата, която иска пари. Вънъ отъ това условие: спокойствието въ едната страна, която ще дава, има и друго. То е въ организацията на онѣзи институции, които трѣбва да способствуватъ за прехвърлянето на тѣзи богатства. Въ това отношение нашата държава е една отъ най-закъснелитѣ въ свѣта. Ние имаме относително най-малко връзки съ финансовия свѣтъ, имаме най-малко институции, които да бждатъ проводници на тѣзи приливи и отливи. Всички банкови институти въ България, които иматъ връзка съ чужбина, сж създадени отъ вънъ. Но и всички тѣзи банкови институти създадени у насъ отъ чужденци, или клонове на чужди банки, сж днесъ за днесъ немошни. Ние нѣмаме у насъ нито английски, нито американски банки. Ако споменувамъ значението на институтитѣ, които трѣбва да държатъ връзкитѣ между едната и другата страна и въ особености днесъ, когато свѣтътъ толкова е свързанъ въ своитѣ взимания и давания, то е защото това е една областъ, въ която ние можемъ много нѣщо да направимъ и въ която азъ соча едно начало, което е дадено съ нашия Съюзъ, който обединява въ себе си 90 банки а скоро ще бждатъ и сто популярни банки и който е силенъ не само по число на членоветѣ и капитала на съюзенитѣ популярни банки, но е силенъ и по своето морално значение и по своята организация като едно начало, за да може въ кооперативната областъ нашата страна да излезе обединена и то специално въ банковото дѣло. И когато такава една организация съ своя си централенъ институтъ се засили, азъ имамъ всичкото основание и положителни данни да мисля, че тя може да сложи единъ такъвъ мостъ между себе си и други подобни организации въ свѣта, които търсятъ и ще търсятъ съ течение на времето пласментъ на своитѣ капитали.

Следъ откриване на конгреса отъ неговия председателъ, даде се отчетъ за истеклата година, който съ кратки бележки и разяснения се прие единодушно и Упр. Съветъ на Съюза освободи отъ отговорностъ.

Всички разисквания минаха въ единъ тонъ на спокойно обсъждане, безъ излишни подозрения безъ заяждания, както е бивало въ минали конгреси.

Следъ конгреса на Съюза стана конференция на Дружеството „Задруга“, въ която се разгледваха, въ три реферати, въпроси изникнали отъ дѣйността на дружеството, което има едва 6 месеченъ животъ. Конференцията на „Задруга“ се последва отъ такава на юрисконсултитѣ на Популярнитѣ Банки относително изменението на закона за кооперативнитѣ сдружения. И тукъ при разискванията се видѣ съ какъвъ голѣмъ интересъ сж направени цѣлни проучвания за онова което трѣбва да легне въ новия законъ.

Дневния редъ на конгреса на Б. Ц. К. Банка мина и той въ сжщата атмосфера на разбирателство и сътрудничество. Личеше голѣма умереностъ при разискванията, пълно съзнание за важността на работата, която конгресътъ имаше да извърши.

Трѣбва по-специално да отбележимъ една отдѣлна конференция, не обявена по-рано, която

стана въ помещението на Съюза, между Популярнитѣ Банки, членове на Съюза, Популярнитѣ Банки, членове на новата федерация и такива стоящи вънъ отъ Съюза и федерацията. Конференцията биде предизвикана на конгреса на Б. Ц. К. Банка отъ председателя на федерацията, г. Ст. Фетваджиевъ.

Тази конференция се председателствуваше отъ г. Кирилъ Поповъ; на нея присѣтствува и г. Ляпчевъ, Цѣльта на конференцията бѣше да се намѣрятъ допирни точки между Популярнитѣ Банки въ Съюза и тия вънъ отъ него, за да се потърси начинътъ на обединението на всички поп. банки въ единъ съюзъ.

Г. Фетваджиевъ изложи основнитѣ различия, споредъ него, които оправдаватъ сжществуването на новата федерация (Ние на времето казахме за нейното основаване). Различията той прецизира както следва: 1) по-вече права за голѣмитѣ популярни банки; 2) да не се внася никакъвъ капиталъ въ Съюза или процента му да бжде малъкъ и 3) Съюзътъ да не се занимава съ стопанска дѣйностъ.

Отъ страна на Съюза думата взе г. Ляпчевъ, който даде единъ обстоенъ отговоръ по повдигнатитѣ въпроси, отъ който отговоръ се видѣ, че различията, принципи наречени, и които предизвикаха създаването на отдѣлна федерация, не сж тѣй голѣми, че съ малко добра воля могатъ да се намѣрятъ допирани точки, — нѣщо което лесно би станало въ единъ специаленъ конгресъ свиканъ отъ Съюза.

Общото впечатление отъ тази конференция е, че наскоро може би ще имаме единъ единенъ Съюзъ на Популярнитѣ Банки.

Отдѣлно даваме резолюциитѣ взети на конгреса на Върховния кооперативенъ съветъ въ България, на който бѣха представени по-вече отъ 1400 кооперативни сдружения въ страната.

Д. ш.

Наши новини.

Приети членове:

Протоколъ № 10: Юрданъ Ж. Кекемовъ, служащъ; Маркаръ Г. Капикянъ, търговецъ; Юсуфъ Челекъ Хасановъ, табакъ; Тодоръ Жендовъ, пенсионеръ; Хюсенъ Алишовъ, търговецъ; Николай Атанасовъ, търговецъ,

Протоколъ № 12: Морицъ Надлеръ, търговецъ; Тодоръ Г. Касчиевъ, търговецъ; Василь Русевъ, учителъ; Коста А. Константиновъ, офицеръ; Георги Славовъ, чиновникъ.

Протоколъ № 13: Димитъръ А. Стояновъ; Исакъ Бохоръ Леонъ, търговецъ;

Протоколъ № 14: Борисъ С. Байчевъ, машинистъ; Баруиръ Д. Воскеричиянъ, часовникарь.

Протоколъ № 15: Величко Василевъ, ветер. фелдшеръ; Жеко Димовъ, тухларъ; Иванъ Хр. Дучевъ, чиновникъ; Деню Миндовъ, овчаръ.

Търгъ за отдаване подъ наемъ банковитѣ дюкяни се състоя на 5 Юний. Общата сума годишен наемъ, получена на търгътъ, е 114000 лева. Отъ този резултатъ имаме основания да сме доволни.

Резолюция

на I-вия годишен конгресъ на всички кооперативни сдружавания.

I.

Конгресът на всички кооперативни сдружения въ България, следъ като изслуша реферата на г-нъ Кирилъ Г. Поповъ и изказалитѣ се по него оратори,

1. Енергично настоява шото Държавата да създаде всички ония условия, които зависятъ отъ нея, за да бжде Върховниятъ кооперативенъ съветъ въ състояние да развие пълна и правилна функция;

2. Горещо апелира къмъ всички кооперативни организации отъ всички видове и градации и къмъ всички кооперативни дейци да подкрепятъ напълно Върховния кооперативенъ съветъ, за да добие той престижъ и стане истински арбитъръ въ живота на българската кооперация.

II.

Конгресътъ на кооперациитѣ, следъ изслушване реферата на Рашко Маджаровъ и изказалитѣ се оратори, изказва мнение:

1. Поддържа принципа на кооперацията за стопанско, морално и културно повдигане на нейнитѣ членове и чрезъ тѣхъ и за това на нацията;

2. Изказва се за най-бързи мѣрки отъ страна на институти, власть и законодателство за запазване чистотата на кооперацията и за очистването ѝ отъ псевдокооперации и злоупотрѣбители, както и за преследване възможността за създаването на подобни въ бжджше;

3. Настоява за по-голѣмо внимание отъ сжшитѣ фактори и къмъ селата нуждающи се отъ подкрѣпа и засилване селската кооперация, отъ правилното разпространение и развитие на която зависи стопанския и културенъ подемъ на България, и

4. Иска създаване на законодателство, което да позволи, шото училищнитѣ, черковнитѣ и общинскитѣ влогове да останатъ въ мѣснитѣ кооперации.

III

Всеобщиятъ конгресъ на свички кооперативни сдружавания въ България въ заседанието си на 30. V. 1926 г. като констатира безизходното положение на българскитѣ държавни финанси, вследствие непоносимитѣ тяжести наложени на България отъ Нойския договоръ, и неминуемото послѣдствие отъ това положение за изнеможаване и катастрофи въ народното стопанство;

Като намира, че тия тяжести, сж отъ естеството да сломятъ и унищожатъ стопански единъ малъкъ народъ, като българския, всичката вина на който се състои въ това, че въ единъ моментъ на всесвѣтската война той е помислилъ за своето национално обединение;

Като е непоколебимо увѣренъ, че миръ и спокойствие не може да зацарува въ свѣта, до като сжществуватъ международни отношения подъ режима на репарациитѣ;

Апелира високо къмъ съвестята на всички кооперативни деятели и кооперативни сдружения въ свѣта и специално къмъ кооперативния интернационалъ да повдигнатъ, въ името на кооперативната международна солидарность и великитѣ принципи на кооперацията, гласъ за правда и защита живота на българския народъ и за премахването режима на репарациитѣ.

IV

Конгресътъ, като изказва голѣмото си възмущение противъ лихварството въ страната, което съ застрашителнитѣ си размѣри пагубно влияе върху народното стопанство, настоятелно изисква отъ компементитѣ власти да бжде то премахнато.

Шуменска Популярна Банка.

ВѢДОМОСТЬ

за положението на сметките въ главната книга на 30 Априль 1926 год.

С М Ъ Т К И	Остатъци		Общ оборотъ	
	Дебитъ	Кредитъ	Дебитъ	Кредитъ
1. Каса	37239815 19	36955224 30	284290 89	
2. Заеми срещу поръчителство	20738660 —	8777355 —	11961305 —	
3. Заеми срещу залогъ	80140 —	32280 —	47860 —	
4. Тек. Сметки срещу поръчителство	20220366 —	12512315 20	7708050 80	
5. Тек. Сметки срещу залогъ	75757 —	9927 —	65830 —	
6. Сконтирани записи	1126104 18	654245 —	471859 18	
7. Банкови сдебни дѣла	661956 70	170722 60	491234 10	
8. Сдебни дѣла отъ занятч. кредити	22469 —	4270 —	18199 —	
9. Кредитна Централа	9553340 20	8195730 35	1357609 85	
10. Стоки	8173 40		8173 40	
11. Движими и недвижими имоти	938654 60		938654 60	
12. Дѣлове въ Съюза. Б. Ц. К. Б. и „Задруга“	394000 —		394000 —	
13. Заеми на пострад. занятч.—20 мил. Кредитъ.	354100 —	86700 —	267400 —	
14. Заеми на занятчии отъ 50 мил. кред.	800000 —	155600 —	644400 —	
15. Кореспонденти	936084 91	897262 41	38822 50	
16. Депозити с/у заеми	446135 —	38035 —	408100 —	
17. Вложители за гаранции	749968 —	590785 —	159183 —	
18. Записи за гаранции	939810 —	457710 —	482100 —	
19. Залози за гаранции	33300 —	13300 —	20000 —	
20. Записи по открити тек. сметки	13214000 —	1040000 —	12174000 —	
21. Ефекти за инкасо	2455649 20	1554603 45	901045 75	
22. Общи разноски	237170 50		237170 50	
23. Капиталъ	30400 —	3886200 —		3855800 —
24. Срочни влогове	405515 —	1945498 —		1539983 —
25. Безсрочни влогове				
26. Спестовни влогове	12471345 —	29439514 82		16968169 82
27. Дѣтски влогове	700 —	54901 50		54201 50
28. Гаранционни влогове	598135 —	676937 —		78802 —
29. Резервенъ фондъ		187575 06		187575 06
30. Разни фондове	19500 —	252209 24		232709 24
31. Електрификация въ гр. Шуменъ	211246 —	658293 —		457047 —
32. Популярни Застраховки	21251 65	44031 30		22779 65
33. Ипотеченъ заемъ Чин. Д-во		195000 —		195000 —
34. Преводи & Акредитиви	7001757 75	6982359 40	19398 35	
35. Удостоверения за гаранции	1048495 —	1689778 —		641283 —
36. Б. Ц. К. Б-ка—20 мил. кред.	24750 15	319389 15		294639 —
37. Б. Ц. К. Б-ка—50 мил. кред.	67939 —	739839 —		671900 —
38. Депозанти—заеми	38035 —	446135 —		408100 —
39. Депозанти—залоз гаранции	13300 —	33300 —		20000 —
40. Тутуляри по тек. сметки	1040000 —	13214000 —		12174000 —
41. Седанти	1554603 45	2455649 20		901045 75
42. Лихви & Комисионни	85912 20	481564 10		395651 90
	135858539 08	135858539 08	39098686 92	39098686 92

Шуменска Популярна Банка.

ВѢДОМОСТЬ

за положението на смѣтките въ главната книга на 31 Май 1926 год.

С М Ъ Т К И	Остатъци		Общъ оборотъ	
	Дебитъ	Кредитъ	Дебитъ	Кредитъ
1. Каса	46826941 69	46613188 58	213753 11	
2. Заеми срещу поржчителство	23231260 —	11660805 —	11570455 —	
3. Заеми срещу залогъ	101040 —	50080 —	50960 —	
4. Тек. смѣтки срещу поржчителство	23173226 60	15044839 60	8128387 —	
5. Тек. смѣтки срещу залогъ	76857 —	9927 —	66930 —	
6. Сконтирани записи	1340864 68	840431 40	500433 28	
7. Банкови сждебни дѣла	861957 70	203126 60	658831 10	
8. Сждебни дѣла отъ знаятч. кредити	22469 —	4384 —	18085 —	
9. Кредитна Централа	11084903 60	10124490 75	960412 85	
10. Стоки	190830 40	23450 —	167380 40	
11. Движими и недвижими имоти	938733 60		938733 60	
12. Дѣлове въ Сжюза, Б. Ц. К. Б. и „задруга“	394000 —		394000 —	
13. Заеми на пострад. занаятч.—20 мил. кред.	363700 —	99900 —	263800 —	
14. Заеми на занаятчии отъ 10 мил. кред.	842500 —	205600 —	636900 —	
15. Кореспонденти	1466206 11	1090384 81	375821 30	
16. Депозити с/у заеми	450455 —	43035 —	407420 —	
17. Вложители гаранции	885153 —	723660 —	161493 —	
18. Записи за гаранции	1141610 —	546110 —	595500 —	
19. Залози за гаранции	50100 —	18000 —	32100 —	
20. Записи по открити тек. смѣтки	13214000 —	1155000 —	12159000 —	
21. Ефекти за инкасо	3024072 95	2072288 80	951784 15	
22. Общи разноси	291178 70		291178 70	
23. Капиталъ	32900 —	3065500 —		3932600 —
24. Срочни влогове	431015 —	1975498 —		1544483 —
25. Безсрочни влогове				
26. Спестовни влогове	16359868 38	33292962 02		16933093 64
27. Дѣтски влогове	700 —	58621 50		57921 50
28. Гранционни влогове	726310 —	795322 —		69012 —
29. Резервенъ фондъ		195505 06		195505 06
30. Разни фондове	31930 —	252209 24		216279 24
31. Елефитрикация на гр. Шуменъ	222636 —	681943 —		459307 —
32. Популярни Застраховки	21451 65	53128 50		31676 85
33. Ипотеченъ заемъ Чин. Д-во		195000 —		195000 —
34. Прѣводи & Акретидиви	8570837 55	8662741 40		91903 85
35. Удостоверения за гаранции	1269770 —	2026763 —		756993 —
36. Б. Ц. К. Б-ка — 20 мил. кред.	24750 15	319389 15		294639 —
37. Б. Ц. К. Б-ка — 50 мил. кред.	67939 —	739839 —		671900 —
38. Депозанти — заеми	43035 —	450455 —		407420 —
39. Депозанти — залози гаранции	18000 —	50100 —		32100 —
40. Титуляри по тек. смѣтки	1055000 —	13214000 —		12159000 —
41. Седанти	2072288 80	3024072 95		951784 15
42. Лихви & Комисионии	91835 20	634575 40		542740 20
	161016326 76	161016326 76	39543358 49	39543358 49